

SÍNODE 2008

Missatge al poble de Déu

Als germans i germanes «pau, amor i fe de part de Déu, el Pare, i de Jesucrist, el Senyor. Que la gràcia sigui amb tots els qui estimen Jesucrist, el nostre Senyor immortal». Amb aquesta salutació tan intensa i apassionada sant Pau conclouïa la seva Carta als cristians d'Efes (6,23-24). Amb aquestes mateixes paraules nosaltres, els Pares sinodals, reunits a Roma per a la XII Assemblea General Ordinària del Sínode dels bisbes sota el guiatge del Sant Pare Benet XVI, comencem el nostre missatge dirigit a l'immens horitzó de tots aquells que en les diferents regions del món segueixen Crist com a deixebles i continuen estimant-lo amb amor incorruptible.

A ells els proposarem novament la veu i la llum de la Paraula de Déu, repetint l'antiga crida: «La paraula és molt a prop teu; la tens als llavis, la tens al cor, perquè puguis complir-la» (Dt 30,14). I Déu mateix dirà a cadascú: «Fill d'home, escolta amb atenció totes les paraules que et diré i acull-les en el teu cor» (Ez 3,10). Ara proposarem a tots un viatge espiritual que es desenvoluparà en quatre etapes i des de l'etern i l'infinit de Déu ens conduirà fins a les nostres cases i pels carrers de les nostres ciutats.

I. La veu de la Paraula: la revelació

1. «El Senyor us va parlar des del mig del foc: vosaltres sentíeu una veu que parlava, però no vèieu cap figura; només sentíeu una veu» (Dt 4,12). És Moisès qui parla, evocant l'experiència viscuda per Israel en la dura soledat del desert del Sinai. El Senyor s'havia presentat, no com una imatge o una efígie o una estàtua semblant al vedell d'or, sinó amb «una veu de paraules». És una veu que havia entrat en escena en el precís moment del començament de la creació, quan havia esquinçat el silenci del no-res: «Al principi... Déu digué: «Que existeixi la llum.» I la llum va existir...; Al principi existia el qui és la Paraula... i la Paraula era Déu. Per ell tot ha vingut a l'existència, i res no hi ha vingut sense ell. (Gn 1,1.3; Jn 1,1-3).

La creació no neix d'una lluita intradivina, com ensenyava l'antiga mitologia mesopotàmica, sinó d'una paraula que venç el no-res i crea l'ésser. Canta el salmista: «El Senyor ha fet el cel amb la paraula, amb l'alè de la boca ha creat l'estelada...; A una paraula seva, tot començà; a una ordre d'ell, tot existí» (Sl 33,6.9). I sant Pau repetirà «Déu, que fa reviure els morts i crida a l'existència allò que no existia» (Rm 4,17). Tenim d'aquesta manera una primera revelació «còsmica» que fa que allò que s'ha creat s'assembli a una mena d'immensa pàgina oberta davant tota la humanitat, en la qual es pot llegir un missatge del Creador: «El cel parla de la glòria de Déu, l'estelada anuncia el que han fet les seves mans. 3 Els dies, l'un a l'altre es transmeten el missatge, l'una a l'altra se'l revelen les nits. Silenciosament, sense paraules, sense que ningú els senti la veu, el seu anunci s'escampa a tota la terra, escolten el seu llenguatge fins als límits del món» (Sl 19,2-5).

2. Però la Paraula divina també es troba a l'arrel de la història humana. L'home i la dona, que són «imatge de Déu» (Gn 1,27) i que per tant porten en ells l'empremta divina, poden entrar en diàleg amb el seu Creador o poden allunyar-se'n i rebutjar-lo per mitjà del pecat.

Així doncs, la Paraula de Déu salva i jutja, penetra en la trama de la història amb el seu teixit de situacions i esdeveniments: «He vist l'opressió del meu poble a Egipte i he sentit com clama... Conec els seus sofriments; per això he baixat a alliberar-lo del poder dels egipcis i fer-lo pujar des d'Egipte cap a un país bo i espaiós...» (Ex 3,7-8). Hi ha, per tant, una presència divina en les situacions humanes que, mitjançant l'acció del Senyor de la història, s'insereixen en un pla més elevat de salvació, perquè «tots els homes se salvin i arribin al coneixement de la veritat» (1Tm 2,4).

3. La Paraula divina eficaç, creadora i salvadora, està per tant en el principi de l'ésser i de la història, de la creació i la redempció. El Senyor surt a l'encontre de la humanitat proclamant: «Ho he anunciat i ho he complert» (Ez 37,14). No obstant això, hi ha una etapa posterior que la veu divina recorre: és la de la Paraula escrita, la Graphé o les Graphai, les Escriptures sagrades, com es diu en el Nou Testament. Ja Moisès havia baixat del cim del Sinaí portant «Moisès va baixar de la muntanya amb les dues taules de l'aliança a les mans. Estaven escrites per tots dos costats. Les taules eren obra de Déu, i també era de Déu l'escriptura gravada a les taules» (Ex 32,15-16). I el mateix Moisès prescriurà a Israel que conservi i reescriui aquestes «taules de l'aliança o del testimoniatge»: «Sobre les pedres que hauràs aixecat, escriu-hi d'una manera ben llegible tots els manaments d'aquesta Llei» (Dt 27,8).

Les Sagrades Escriptures són el «testimoniatge» en forma escrita de la Paraula divina, són el memorial canònic, històric i literari que testifica l'esdeveniment de la Revelació creadora i salvadora. Per tant, la Paraula de Déu precedeix i excedeix la Bíblia, si bé està «inspirada per Déu» i conté la Paraula divina eficaç (cf. 2Tm 3,16). Per aquest motiu nostra fe no té al centre només un llibre, sinó una història de salvació i, com veurem, una persona, Jesucrist, Paraula de Déu feta carn, home, història. Precisament perquè l'horitzó de la Paraula divina abraça i s'estén més enllà de l'Escriptura, és necessària la constant presència de l'Esperit Sant que «condueix fins a la veritat sencera» (Jn 16,13) el qui llegeix la Bíblia. És aquesta la gran Tradició, presència eficaç de l'«Esperit de veritat» en l'Església, guardià de les Sagrades Escriptures, autènticament interpretades pel Magisteri eclesial. Amb la Tradició s'arriba a la comprensió, la interpretació, la comunicació i el testimoni de la Paraula de Déu. El mateix sant Pau, proclamant el primer Credo cristià, reconeixerà que «va transmetre» el que ell «havia rebut» de la Tradició (1Co 15,3-5).

II. El rostre de la Paraula: Jesucrist

4. En l'original grec són només tres les paraules fonamentals: Logos sarx eghéneto, «El qui és la Paraula s'ha fet home». Amb tot, aquest no és només l'àpex d'aquesta joia poètica i teològica que és el pròleg de l'Evangeli segons Joan (1,14), sinó el cor mateix de la fe cristiana. La Paraula eterna i divina entra en l'espai i en el temps i assumeix un rostre i una identitat humana, tant és així que és possible acostar-s'hi directament demanant, com va fer aquell grup de grecs presents a Jerusalem: «Voldríem veure Jesús» (Jn 12,20-21). Les paraules sense un rostre no són perfectes, perquè no compleixen plenament l'encontre, com recordava Job, quan va arribar al final del seu dramàtic itinerari de recerca: «Només et coneixia d'oïda, però ara t'he vist amb els meus ulls» (42,5).

Crist és «la Paraula que és amb Déu i és Déu», és «imatge de Déu invisible, engendrat abans de tota la creació» (Col 1,15); però també és Jesús de Natzaret, que camina pels carrers d'una província marginal de l'Imperi romà, que parla una llengua local, que presenta els trets d'un poble, el jueu, i de la seva cultura. El Jesucrist real és, per tant, carn fràgil i mortal, és història i humanitat, però també és glòria, divinitat, misteri: Aquell que ens ha revelat el Déu que ningú no ha vist mai (cf. Jn 1,18). El Fill de Déu continua essent el mateix encara en aquest cadàver dipositat al sepulcre i la resurrecció n'és el seu testimoniatge viu i eficaç.

5. Així doncs, la tradició cristiana ha posat sovint en paral·lel la Paraula divina que es fa carn amb la mateixa Paraula que es fa llibre. És el que ja apareix en el Credo quan es professa que el Fill de Déu «per obra de l'Esperit Sant s'encarnà de la Verge Maria», però també es confessa la fe en aquest «Esperit Sant que parlà per boca dels profetes». El Concili Vaticà II recull aquesta antiga tradició segons la qual «el cos del Fill és l'Esriptura que ens va ser transmesa» —com afirma sant Ambròs (In Lucam VI,33)— i declara límpidament: «Les paraules de Déu expressades amb llengües humanes s'han fet semblants al llenguatge humà, com en altre temps el Verb del Pare Etern, prenent la carn de la feblesa humana, es va fer semblant als homes» (DV 13).

En efecte, la Bíblia és també «carn», «lletra», s'expressa en llengües particulars, en formes literàries i històriques, en concepcions lligades a una cultura antiga, guarda la memòria de fets sovint tràgics, les seves pàgines estan solcades no poques vegades de sang i violència, al seu interior ressona la riulla de la humanitat i flueixen les llàgrimes, així com s'eleva la súplica dels infeliços i l'alegria dels enamorats. A causa d'aquesta dimensió «carnal», exigeix una anàlisi històrica i literari, que es duu a terme a través de distints mètodes i d'enfocaments oferts per l'exegesi bíblica. Cada lector de les Sagrades Esriptures, fins i tot el més senzill, ha de tenir un coneixement proporcionat del text sagrat recordant que la Paraula està revestida de paraules concretes a les quals es plega i s'adapta per tal de ser audible i comprensible a la humanitat.

Aquest és un compromís necessari: si se l'exclou, podria caure en el fonamentalisme que pràcticament nega l'encarnació de la Paraula divina en la història, no reconeix que aquesta paraula s'expressa en la Bíblia segons un llenguatge humà, que ha de ser desxifrat, estudiat i comprès, i ignora que la inspiració divina no ha esborrat la identitat històrica i la personalitat pròpia dels autors humans. Tanmateix, la Bíblia també és Verb etern i diví i per aquest motiu exigeix una altra comprensió, donada per l'Esperit Sant que revela la dimensió transcendent de la Paraula divina, present en les paraules humanes.

6. Heus aquí, per tant, la necessitat de la «viva Tradició de tota l'Església» (DV 12) i de la fe per comprendre de manera unitària i plena les Sagrades Esriptures. Si ens detenim només en la «lletra», la Bíblia llavors es redueix a un solemne document del passat, un noble testimoni ètic i cultural. Però si s'exclou l'encarnació, es pot caure en l'equívoc fonamentalista o en un vague espiritualisme o psicologisme. El coneixement exegetíc ha d'entrellaçar-se, per tant, indissolublement amb la tradició espiritual i teològica perquè no es trenqui la unitat divina i humana de Jesucrist, i de les Esriptures.

En aquesta harmonia retrobada, el rostre de Crist brillarà en la seva plenitud i ens ajudarà a descobrir una altra unitat, la unitat profunda i íntima de les Sagrades Escripures, el fet de ser, en realitat 73 llibres, que tanmateix s'inclouen en un únic «cànon», en un únic diàleg entre Déu i la humanitat, en un únic disseny de salvació. «En moltes ocasions i de moltes maneres, Déu antigament havia parlat als pares per boca dels profetes; però ara, en aquests dies, que són els definitius, ens ha parlat a nosaltres en la persona del Fill» (He 1,1-2). Crist projecta d'aquesta manera retrospectivament la seva llum sobre la sencera trama de la història de la salvació i en revela la coherència, el significat, la direcció.

Ell és el segell, «l'Alfa i l'Omega» (Ap 1,8) d'un diàleg entre Déu i les seves criatures repartit en el temps i testimoni en la Bíblia. És a la llum d'aquest segell final que adquireixen el seu «ple sentit» les paraules de Moisès i dels profetes, com havia indicat el mateix Jesús aquella tarda de primavera, mentre anava de Jerusalem cap al poble d'Emmaús, dialogant amb Cleofàs i el seu amic, quan «els va explicar tots els passatges de les Escripures que es refereixen a ell» (Lc 24,27).

Precisament perquè al centre de la Revelació es troba en la Paraula divina transformada en rostre, el fi últim del coneixement de la Bíblia «no és una decisió ètica o una gran idea, sinó per la trobada amb un esdeveniment, amb una Persona, que dona un nou horitzó a la vida i, amb això, la direcció decisiva» (Deus caritas est, 1).

III. La casa de la Paraula: l'Església

Així com la saviesa divina en l'Antic Testament havia edificat la seva casa a la ciutat dels homes i de les dones, sostenint-la sobre les seves set columnes (cf. Pr 9,1), també la Paraula de Déu té una casa en el Nou Testament: és l'Església que posseeix el seu model en la comunitat de Jerusalem, l'Església, fundada sobre Pere i els apòstols i que avui, a través dels bisbes en comunió amb el successor de Pere, continua essent garant, animadora i intèrpret de la Paraula (cf. LG 13). Lluc, en els Fets dels Apòstols (2,42), esbossa l'arquitectura basada sobre quatre columnes ideals: «Tots eren constants a escoltar l'ensenyament dels apòstols i a viure en comunió fraterna, a partir el pa i a assistir a les pregàries».

7. En primer lloc, això és la didakhè apostòlica, és a dir, la predicació de la Paraula de Déu. L'apòstol Pau, en efecte, ens adverteix que «La fe ve, doncs, de sentir la predicació, i la predicació és l'anunci de la paraula de Crist» (Rm 10,17). Des de l'Església surt la veu del missatger que proposa a tots el kerigma, o sigui l'anunci primari i fonamental que el mateix Jesús havia proclamat al començament del seu ministeri públic: «S'ha complert el temps i el Regne de Déu és a prop. Convertiu-vos i creieu en la bona nova» (Mc 1,15). Els apòstols anuncien la inauguració del Regne de Déu i, per tant, de la decisiva intervenció divina en la història humana, proclamant la mort i la resurrecció de Crist: «La salvació no es troba en ningú més, perquè, sota el cel, Déu no ha donat als homes cap altre nom que pugui salvar-nos» (Ac 4,12). El cristià dona testimoni de la seva esperança «suaument i amb respecte, mantenint la rectitud de consciència», disposat tanmateix a ser també implicat i potser xuclat pel remolí del rebuig i de la persecució, conscient que «val més sofrir, si aquest és el voler de Déu, per haver fet el bé que no pas per haver fet el mal» (1Pe 3,16-17).

En l'Església ressona, després, la catequesi que està destinada a aprofundir en el cristià «el misteri de Crist a la llum de la Paraula perquè tot l'home sigui irradiat per ella» (Joan Pau II, *Catechesi tradendae*, 20). Però l'apogeu de la predicació es troba en l'homilia que encara avui, per a molts cristians, és el moment culminant del trobament amb la Paraula de Déu. En aquest acte, el ministre hauria de transformar-se també en profeta. En efecte, ell amb un llenguatge nítid, incisiu i substancial i no sols amb autoritat «ha d'anunciar les meravelloses obres de Déu en la història de la salvació» (SC 35) —ofertes anteriorment, a través d'una clara i viva lectura del text bíblic proposat per la litúrgia— però que també ha d'actualitzar-se segons els temps i moments viscuts pels oients, i ha de fer germinar en els seus cors la pregunta de la conversió i del compromís vital: «què hem de fer?» (Ac 2,37).

L'anunci, la catequesi i l'homilia suposen, per tant, la capacitat de llegir i de comprendre, d'explicar i d'interpretar, amb implicació de la ment i del cor. En la predicació es compleix, d'aquesta manera, un doble moviment. Amb el primer es remunta als orígens dels textos sagrats, dels esdeveniments, de les paraules generadores de la història de la salvació per comprendre-les en el seu significat i en el seu missatge. Amb el segon moviment es torna al present, a l'actualitat viscuda per qui escolta i llegeix sempre a la llum del Crist que és el fil lluminós destinat a unir les Escripures. És el que el mateix Jesús havia fet —com ja hem dir— en l'itinerari de Jerusalem a Emmaús, en companyia dels seus dos deixebles. Això és el que farà el diaca Felip en el camí de Jerusalem a Gaza, quan al costat del funcionari etiop instituirà aquest diàleg emblemàtic: «Ho entens, això que llegeixes? [...] I com puc entendre-ho, si ningú no m'hi ajuda?» (Ac 8,30-31). I la meta serà el ple trobament amb Crist en el sagrament. D'aquesta manera es presenta la segona columna que sosté l'Església, casa de la Paraula divina.

8. És la fracció del pa. L'escena d'Emmaús (cf. Lc 24,13-35) un cop més és exemplar i reproduïx el que succeeix cada dia en les nostres esglésies: després de l'homilia de Jesús sobre Moisès i els profetes apareix, a la taula, la fracció del pa eucarístic. Aquest és el moment del diàleg íntim de Déu amb el seu poble, és l'acte de la nova aliança segellada amb la sang de Crist (cf. Lc 22,20), és l'obra suprema del Verb que s'ofereix com a aliment en el seu cos immolat, és la font i el cim de la vida i de la missió de l'Església. La narració evangèlica de l'última cena, memorial del sacrifici de Crist, quan es proclama en la celebració eucarística, en l'invocació de l'Esperit Sant, es converteix en esdeveniment i sagrament. Per aquesta raó el Concili Vaticà II, en un passatge de gran intensitat, declarava: «L'Església ha venerat sempre les divines Escripures com també ha venerat el cos mateix del Senyor. Per això, especialment en la sagrada litúrgia, no deixa mai de prendre el pa de vida de la taula, de nodrir-se'n i de distribuir-lo als fidels, tant el pa de la paraula de Déu com el cos de Crist» (DV 21). Per això, s'haurà de tornar a posar al centre de la vida cristiana «la Litúrgia de la Paraula i l'Eucarística que estan tan íntimament unides de tal manera que constitueixen un sol acte de culte» (SC 56).

9. La tercera columna de l'edifici espiritual de l'Església, la casa de la Paraula, està constituïda per les pregàries, entrelaçades —com recordava sant Pau— per «salms, himnes i càntics de l'Esperit» (Col 3,16). Un lloc privilegiat l'ocupa naturalment la Litúrgia de les hores, la pregària de l'Església per excel·lència, destinada a marcar el pas

dels dies i dels temps de l'any cristià que ofereix, sobretot amb el Saltiri, l'aliment espiritual quotidià del fidel. Al costat d'aquesta i en les celebracions comunitàries de la Paraula, la tradició ha introduït la pràctica de la Lectio divina, lectura orant en l'Esperit Sant, capaç d'obrir al fidel no sols el tresor de la Paraula de Déu sinó també de crear el trobament amb Crist, Paraula divina i vivent.

Aquesta s'obre amb la lectura (lectio) del text que condueix a preguntar-nos sobre el coneixement autèntic del seu contingut pràctic: què diu el text bíblic en si? Segueix la meditació (meditatio) en la qual la pregunta és: què ens diu el text bíblic? D'aquesta manera s'arriba a l'oració (oratio) que suposa una altra pregunta: què li diem al Senyor com a resposta a la seva Paraula? Es conclou amb la contemplació (contemplatio) durant la qual assumim com a do de Déu la mateixa mirada per jutjar la realitat i ens preguntem: quina conversió de la ment, del cor i de la vida ens demana el Senyor?

Enfront del lector orant de la Paraula de Déu s'aixeca idealment el perfil de Maria, la mare del Senyor, que «guardava tot això en el seu cor i ho meditava» (Lc 2,19; cf. 2,51), és a dir —com diu el text original grec— trobant el vincle profund que uneix esdeveniments, actes i coses, aparentment desunides, amb el pla diví. També es pot presentar als ulls del fidel que llegeix la Bíblia l'actitud de Maria, germana de Marta, que s'asseu als peus del Senyor a l'escolta de la seva Paraula, no deixant que les agitacions exteriors li absorbeixin enterament la seva ànima, i ocupant també l'espai lliure de «la millor part» que no ens ha de ser tret (cf. Lc 10,38-42).

10. Aquí estem, finalment, enfront de l'última columna que sosté l'Església, casa de la Paraula: la koinonia, la comunió, un altre dels noms de l'àgape, és a dir, de l'amor cristià. Com recordava Jesús, per esdevenir germans o germanes seus cal ser «els qui escolten la paraula de Déu i la compleixen» (Lc 8,21). L'escolta autèntica és obeir i actuar, és fer florir en la vida la justícia i l'amor, és oferir tant en l'existència com en la societat un testimoniatge en la línia de la crida dels profetes que constantment unia la Paraula de Déu i la vida, la fe i la rectitud, el culte i el compromís social. Això és el que repetia contínuament Jesús, a partir de la cèlebre admonició en el Sermó de la muntanya: «No tothom qui em diu: "Senyor, Senyor", entrarà al Regne del cel, sinó el qui fa la voluntat del meu Pare del cel» (Mt 7,21). En aquesta frase sembla ressonar la Paraula divina proposada per Isaïes: «Aquest poble se m'acosta de paraula, m'honora amb els llavis, però el seu cor es manté lluny de mi» (29,13). Aquestes advertències són també per a les Esglésies quan no són fidels a l'escolta obedient de la Paraula de Déu.

Per això, aquesta ha de ser visible i llegible ja al rostre mateix i a les mans del creient, com ho va suggerir sant Gregori el Gran que veia en sant Benet, i en els altres grans homes de Déu, els testimonis de la comunió amb Déu i els seus germans, amb la Paraula de Déu feta vida. L'home just i fidel no sols «explica» les Escripures, sinó que les «desplega» enfront de tots com a realitat viva i practicada. Per això la viva lectio, la vita bonorum o la vida dels bons, és una lectura/llició vivent de la Paraula divina. Ja sant Joan Crisòstom havia observat que els apòstols van baixar de la muntanya de Galilea, on havien trobat el Ressuscitat, sense cap taula de pedra escrita com va succeir amb Moisès, ja que des d'aquell moment, les seves mateixes vides es van transformar en Evangeli vivent.

A la casa de la Paraula divina trobem també els germans i les germanes de les altres Esglésies i comunitats eclesials que, malgrat la separació que encara avui existeix, es

retroben amb nosaltres en la veneració i en l'amor per la Paraula de Déu, principi i font d'una primera i veritable unitat, encara que, incompleta. Aquest vincle sempre ha de reforçar-se per mitjà de les traduccions bíbliques comunes, la difusió del text sagrat, l'oració bíblica ecumènica, el diàleg exeegètic, l'estudi i la comparació entre les diferents interpretacions de les Sagrades Escripures, l'intercanvi dels valors propis de les diverses tradicions espirituals, l'anunci i el testimoniatge comú de la Paraula de Déu en un món secularitzat.

IV. Els camins de la Paraula: la missió

«Perquè de Sió en surt l'ensenyament, de Jerusalem, la paraula del Senyor» (Is 2,3). La Paraula de Déu personificada «surt» de casa seva, del temple, i s'encamina al llarg dels camins del món per trobar el gran pelegrinatge que els pobles de la terra han emprès en la recerca de la veritat, de la justícia i de la pau. Hi ha, en efecte, també en la moderna ciutat secularitzada, a les seves places i als seus carrers —on sembla regnar la incredulitat i la indiferència, on el mal sembla prevaler sobre el bé, creant la impressió de la victòria de Babilònia sobre Jerusalem— un desig amagat, una esperança germinal, una commoció d'esperança. Com es llegeix en el llibre del profeta Amós, «vénen dies que enviaré fam al país: no fam de pa ni set d'aigua, sinó fam d'escoltar la meua paraula» (8,11). A aquesta fam vol respondre la missió evangelitzadora de l'Església.

Així mateix Crist ressuscitat llança la crida als apòstols, vacil·lants a sortir de les fronteres del seu horitzó protegit: «Aneu, doncs, a tots els pobles i feu-los deixebles meus, batejant-los en el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant i ensenyant-los a guardar tot allò que us he manat» (Mt 28,19-20). La Bíblia està plena de crides a «no callar», a «cridar amb força», a «anunciar la Paraula en el moment oportú i inoportú», a ser guardians que trenquen el silenci de la indiferència. Els camins que s'obren enfront de nosaltres, avui, no són únicament els que va recórrer sant Pau o els primers evangelitzadors i, rere d'ells, tots els missioners que van a trobar la gent en terres llunyanes.

11. La comunicació estén ara una xarxa que embolcalla tothom i la crida de Crist adquireix un nou significat: «Allò que us dic en la fosca, digueu-ho a plena llum, i allò que sentiu a cau d'orella, pregoneu-ho des dels terrats» (Mt 10,27). Certament, la Paraula sagrada ha de tenir una primera transparència i difusió per mitjà del text imprès, amb traduccions que responguin a la varietat d'idiomes del nostre planeta. Però la veu de la Paraula divina ha de ressonar també a través de la ràdio, les artèries informàtiques d'Internet, els canals de difusió virtual on line, els CD, els DVD, els podcast i altres; ha d'aparèixer en les pantalles televisives i cinematogràfiques, en la premsa, en els esdeveniments culturals i socials.

Aquesta nova comunicació, comparant-la amb la tradicional, ha assumit una gramàtica expressiva específica i és necessari, per tant, estar preparats no sols en el pla tècnic, sinó també cultural per a aquesta empresa. En un temps dominat per la imatge, proposada especialment des del mitjà hegemònic de la comunicació que és la televisió, és encara significatiu i suggestiu el model privilegiat per Crist. Ell recorria al símbol, a la narració, a l'exemple, a l'experiència diària, a la paràbola: «Tot això, Jesús ho digué a la gent en

paràboles, i no els deia res sense paràboles» (Mt 13,3.34). Jesús en el seu anunci del regne de Déu, mai no es dirigia als seus interlocutors amb un llenguatge vague, abstracte i eteri, sinó que els conqueria partint justament de la terra que trepitjaven els seus peus per conduir-los d'allò que és quotidià a la revelació del Regne dels cels. Es torna llavors significativa l'escena evocada per Joan: «Alguns volien agafar-lo, però ningú no el va detenir. Els guardes del temple se'n tornaren a trobar els grans sacerdots i els fariseus. Aquests els van dir: "Per què no l'heu portat?" Els guardes respongueren: "Ningú no ha parlat mai com aquest home"» (7,44-46).

12. Crist camina pels carrers de les nostres ciutats i s'atura davant el llindar de les nostres cases: «Mira, sóc a la porta i truco. Si algú escolta la meua veu i obre la porta, entraré a casa seva i soparé amb ell, i ell amb mi» (Ap 3,20). La família, tancada a la seva llar, amb les seves alegries i els seus drames, és un espai fonamental en què ha d'entrar la Paraula de Déu. La Bíblia està plena de petites i grans històries familiars i el salmista imagina amb vivacitat el quadre serè d'un pare assegut a la taula, envoltat de la seva esposa, com una vinya fecunda, i dels seus fills, com «plançons d'olivera» (Sl 128). Els primers cristians celebraven la litúrgia en la quotidianitat d'una casa, així com Israel confiava a la família la celebració de la Pasqua (cf. Ex 12,21-27). La Paraula de Déu es transmet d'una generació a una altra, per la qual cosa els pares esdevenen «els primers predicadors de la fe» (LG 11). El salmista també recordava que «el que vam sentir i aprendre, el que els pares ens van contar, no ho amagarem als nostres fills, i ells ho contaràn als qui vindran: són les gestes glorioses del Senyor, el seu poder i els seus prodigis. Ell va fer un pacte amb el poble de Jacob, donà una llei als fills d'Israel. Ell va manar als nostres pares que tot això ho ensenyessin als seus fills, perquè ho coneguessin els qui vindran i els fills que naixeran després» (Sl 78,3-4.6).

Cada casa, doncs, haurà de tenir la seva Bíblia i custodiar-la de manera concreta i digna, llegir-la i pregar amb ella, mentre que la família haurà de proposar formes i models d'educació orant, catequètica i didàctica sobre l'ús de les Escripures, perquè «infants i vells, joves i noies» (Sl 148,12) escoltin, compreguin, lloïn i visquin la Paraula de Déu. En especial, les noves generacions, els nens, els joves, hauran de ser els destinataris d'una pedagogia apropiada i específica, que els condueixi a experimentar l'atractiu de la figura de Crist, obrint la porta de la seva intel·ligència i del seu cor, a través del trobament i del testimoni autèntic de l'adult, la influència positiva dels amics i la gran família de la comunitat eclesial.

13. Jesús, en la paràbola del sembrador, ens recorda que hi ha terrenys àrids, pedregosos i sufocats pels cards (cf. Mt 13,3-7). Qui entra als carrers del món descobreix també els baixos fons on niuen sofriments i pobresa, humiliacions i opressions, marginació i misèries, malalties físiques, psíquiques i soledats. Sovint, les pedres dels carrers estan ensagnades per guerres i violències, als centres de poder la corrupció es reuneix amb la injustícia. S'alça el crit dels perseguits per la fidelitat a la seva consciència i la seva fe. Alguns es veuen enrotllats per la crisi existencial o la seva ànima es veu privada d'un significat que doni sentit i valor a la vida mateixa. Com qui «trafriqueja amb coses fugisseres; es neguiteja inútilment, arreplega i no sap per a qui» (Sl 39,7), molts senten que plana sobre ells també el silenci de Déu, la seva aparent absència i indiferència: «Fins quan, Senyor, em tindràs en l'oblit? Fins quan m'amagaràs la mirada? » (Sl 13,2). I al final, es dreça davant de tots el misteri de la mort.

La Bíblia, que proposa precisament una fe històrica i encarnada, representa incessantment aquest immens crit de dolor que puja de la terra cap al cel. Bastaria només de pensar en les pàgines marcades per la violència i l'opressió, en el crit aspre i continuat de Job, en les vehements súpliques dels salms, en la subtil crisi interior que recorre l'ànima del Cohèlet, en les vigoroses denúncies profètiques contra les injustícies socials. A més, es presenta sense atenuants la condemna del pecat radical, que apareix en tot el seu poder devastador des dels exordis de la humanitat en un text fonamental del Gènesi (c. 3). En efecte, el «misteri del pecat» és present i actua en la història, però és revelat per la Paraula de Déu que assegura en Crist la victòria del bé sobre el mal.

Però, sobretot, en les Escripures domina principalment la figura de Crist, que comença el seu ministeri públic precisament amb un anunci d'esperança per als últims de la terra: «L'Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè ell m'ha ungit. M'ha enviat a portar la bona nova als pobres, a proclamar als captius la llibertat i als cecs el retorn de la llum, a posar en llibertat els oprimits, a proclamar l'any de gràcia del Senyor» (Lc 4,18-19). Les seves mans toquen repetidament cossos malalts o infectats, les seves paraules proclamen la justícia, infonen valor als infeliços, concedeixen el perdó als pecadors. Al final, ell mateix s'acosta al nivell més baix, «es va fer no res» de la seva glòria, «prengué la condició d'esclau i es féu semblant als homes. Tingut per un home qualsevol, s'abaixà i es féu obedient fins a la mort, i una mort de creu» (Fl 2,7-8).

Així, sent por de morir («Pare meu, si és possible, que aquesta copa s'allunyi de mi» Mt 26,39), experimenta la soledat amb l'abandó i la traïció dels amics, penetra a la foscor del dolor físic més cruel amb la crucifixió i fins i tot en les tenebres del silenci del Pare («Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat?» Mt 27,46) i arriba al precipici últim de cada home, el de la mort («tornà a cridar amb tota la força, i va expirar» Mt 27,50). Veritablement, a ell es pot aplicar la definició que Isaïes reserva al Servent del Senyor: «home fet al dolor i acostumat a la malaltia» (cf. 53,3).

I encara així, també en aquest moment extrem, no deixa de ser el Fill de Déu: en la seva solidaritat d'amor i amb el sacrifici de si mateix sembla al límit i en el mal de la humanitat una llavor de divinitat, o sigui, un principi d'alliberament i de salvació; amb la seva donació a nosaltres envolta de redempció el dolor i la mort, que ell va assumir i va viure, i obre també per a nosaltres l'aurora de la resurrecció. El cristià té, doncs, la missió d'anunciar aquesta Paraula divina d'esperança, compartint-la amb els pobres i els qui pateixen, mitjançant el testimoniatge de la seva fe en el Regne de veritat i de vida, de santedat i de gràcia, de justícia, d'amor i de pau, mitjançant la proximitat amorosa que no jutja ni condemna, sinó que sosté, il·lumina, conforta i perdona, seguint les paraules de Crist: «Veniu a mi tots els qui esteu cansats i afeixugats, i jo us faré reposar.» (Mt 11,28).

14. Pels camins del món la Paraula divina genera per a nosaltres, els cristians, una trobament intens amb el poble jueu, al qual estem íntimament units a través del reconeixement comú i l'amor per les Escripures de l'Antic Testament, i perquè d'Israel «com a home, ha sortit d'ells el Crist» (Rm 9,5). Totes les sagrades pàgines jueves il·luminen el misteri de Déu i de l'home, revelen tresors de reflexió i de moral, tracen el llarg itinerari de la història de la salvació fins al seu ple compliment, il·lustren amb vigor l'encarnació de la Paraula divina en les vicissituds humanes. Ens permeten comprendre

plenament la figura de Crist, que havia declarat «No us penseu que he vingut a anul·lar els llibres de la Llei o dels Profetes; no he vingut a anul·lar-los sinó a dur-los a la plenitud» (Mt 5,17), són camí de diàleg amb el poble escollit que ha rebut de Déu «la gràcia de ser fills, la glòria de Déu, les aliances, la Llei, el culte i les promeses» (Rm 9,4), i ens permeten enriquir la nostra interpretació de les Sagrades Escripures amb els recursos fecunds de la tradició exegètica judaica.

«Beneït sigui Egipte, el meu poble; beneïda sigui Assíria, obra de les meves mans; beneït sigui Israel, la meva possessió» (Is 19,25). El Senyor estén, per tant, el mantell de protecció de la seva benedicció sobre tots els pobles de la terra, desitjós que «que vol que tots els homes se salvin i arribin al coneixement de la veritat» (1Tm 2,4). També nosaltres, els cristians, pels camins del món, som invitats —sense caure en el sincretisme que confon i humilia la pròpia identitat espiritual— a entrar amb respecte en diàleg amb els homes i dones d'altres religions, que escolten i practiquen fidelment les indicacions dels seus llibres sagrats, començant per l'islamisme, que en la seva tradició acull innumerables figures, símbols i temes bíblics i ens ofereix el testimoni d'una fe sincera en el Déu únic, compassiu i misericordiós, Creador de tot l'ésser i Jutge de la humanitat.

El cristià troba, a més, sintonies comunes amb les grans tradicions religioses d'Orient que ens ensenyen en els seus textos sagrats el respecte a la vida, la contemplació, el silenci, la senzillesa, la renúncia, com succeeix en el budisme. O bé, com en l'hinduisme, exalten el sentit del sagrat, el sacrifici, el pelegrinatge, el dejuni, els símbols sagrats. O, també, com en el confucianisme, ensenyen la saviesa i els valors familiars i socials. També volem prestar la nostra cordial atenció a les religions tradicionals, amb els seus valors espirituals expressats en els ritus i les cultures orals, i entaular amb elles un respectuós diàleg; i amb els qui no creuen en Déu, però s'esforcen per «practicar la justícia, estimar la bondat, comportar-se humilment» (Mi 6,8), hem de treballar per un món més just i en pau, i oferir en diàleg el nostre genuí testimoni de la Paraula de Déu, que pot revelar-los nous i més alts horitzons de veritat i d'amor.

15. En la seva Carta als artistes (1999), Joan Pau II recordava que «la Sagrada Escripura s'ha convertit en una mena d'immens vocabulari» (P. Claudel) i d'«Atlas iconogràfic» (M. Chagall) del qual s'han nodrit la cultura i l'art cristians» (n. 5). Goethe estava convençut que l'Evangeli era la «llengua materna d'Europa». La Bíblia, com se sol dir, és «el gran codi» de la cultura universal: els artistes, idealment, han impregnat els seus pinzells en aquest alfabet tenyit d'històries, símbols, figures que són les pàgines bíbliques; els músics han teixit les seves harmonies al voltant dels textos sagrats, especialment els salms; els escriptors durant segles han reprès aquestes antigues narracions que es convertien en paràboles existencials; els poetes s'han plantejat preguntes sobre els misteris de l'esperit, l'infinit, el mal, l'amor, la mort i la vida, recollint amb freqüència el clamor poètic que animava les pàgines bíbliques; els pensadors, els homes de ciència i la mateixa societat sovint tenien com a punt de referència, encara que fos per contrast, els conceptes espirituals i ètics (pensem en el Decàleg) de la Paraula de Déu. Encara que la figura o la idea present en les Escripures es deformava, es reconeixia que era imprescindible i constitutiva de la nostra civilització.

Per això, la Bíblia —que també ensenya la via pulchritudinis, és a dir, el camí de la bellesa per comprendre i arribar a Déu («toqueu per a Déu amb destresa!»), ens invita el Sl 47,8)–

– no sols és necessària per al creient, sinó per a tothom, per descobrir novament els significats autèntics de les diverses expressions culturals i, sobretot, per trobar novament la nostra identitat històrica, civil, humana i espiritual. En aquesta es troba l'arrel de la nostra grandesa i a través d'aquesta podem presentar-nos amb un noble patrimoni a les altres civilitzacions i cultures, sense cap complex d'inferioritat. Per tant, tothom hauria de conèixer i d'estudiar la Bíblia, sota aquest extraordinari perfil de bellesa i de fecunditat humana i cultural.

No obstant això, la Paraula de Déu —per usar una significativa imatge paulina— «no està pas encadenada» (2Tm 2,9) a una cultura; és més, aspira a travessar les fronteres i, precisament l'Apòstol va ser un artífex excepcional d'inculturació del missatge bíblic dins noves coordenades culturals. És el que l'Església està cridada a fer també avui, mitjançant un procés delicat però necessari, que ha rebut un fort impuls del magisteri del Papa Benet XVI. Ha de fer que la Paraula de Déu penetri en la multiplicitat de les cultures i expressar-la segons els seus llenguatges, les seves concepcions, els seus símbols i les seves tradicions religioses. Tanmateix, ha de ser capaç de custodiar la substància dels seus continguts, vigilant i evitant el risc de degeneració.

L'Església ha de fer brillar els valors que la Paraula de Déu ofereix a altres cultures, de manera que en siguin purificades i fecundades. Com va dir Joan Pau II a l'episcopat de Kenya durant el seu viatge a Àfrica el 1980, «la inculturació serà realment un reflex de l'encarnació del Verb, quan una cultura, transformada i regenerada per l'Evangelí, produeixi en la seva pròpia tradició expressions originals de vida, de celebració i de pensament cristià».

Conclusió

«La veu del cel que m'havia parlat abans. Em deia: “Vés a prendre aquell full obert de la mà de l'àngel...” [...] Ell em digué: “Agafa'l i menja-te'l. T'amargarà les entranyes, però a la boca el trobaràs dolç com la mel.” Llavors vaig prendre el full de la mà de l'àngel i me'l vaig menjar. A la boca, el trobava dolç com la mel; però després d'engolir-lo, les entranyes se m'ompliren d'amargor.» (Ap 10,8-10).

Germans i germanes de tot el món, acollim també nosaltres aquesta invitació; acostem-nos a la taula de la Paraula de Déu, per alimentar-nos i viure «l'home no viu només de pa; viu de tota paraula que surt de la boca del Senyor» (Dt 8,3; Mt 4,4). La Sagrada Escriptura —com afirmava una gran figura de la cultura cristiana— «té passatges adequats per consolar totes les condicions humanes i passatges adequats per atemorir en totes les condicions» (B. Pascal, Pensaments, n. 532 ed. Brunschvicg).

La Paraula de Déu, en efecte, és «més dolça que la mel regalimant de la bresca» (Sl 19,11), és «fa llum als meus passos, és la claror que m'il·lumina el camí» (Sl 119,105), però és també «Jeremies 23:29 om el foc, com un mall que esmicola la roca» (Jr 23,29). És com una pluja que amara la terra, la fecunda i la fa germinar, fent florir d'aquesta manera també l'aridesa dels nostres deserts espirituals (cf. Is 55,10-11). Però també és «viva i eficaç. És més penetrant que una espasa de dos talls: arriba a destriar l'ànima i

l'esperit, les articulacions i el moll dels ossos; discerneix les intencions i els pensaments del cor» (He 4,12).

La nostra mirada es dirigeix amb afecte a tots els estudiosos, als catequistes i altres servidors de la Paraula de Déu per expressar-los la nostra gratitud més intensa i cordial per la seva preciosa i important ministeri. Ens dirigim també als nostres germans i germanes perseguits o assassinats a causa de la Paraula de Déu i el testimoni que donen al Senyor Jesús (cf. Ap 6,9): com a testimonis i màrtirs ens contem «la força de la paraula» (Rm 1,16), origen de la seva fe, la seva esperança i el seu amor per Déu i pels homes.

Fem ara silenci per escoltar amb eficàcia la Paraula del Senyor i mantinguem el silenci després de l'escolta perquè continuarà habitant, vivint en nosaltres i parlant-nos. Fem-la ressonar al principi del nostre dia, perquè Déu tingui la primera paraula i deixem-la que ressoni dins nostre a la nit, perquè l'última paraula sigui de Déu.

Estimats germans i germanes, «et saluden tots els qui són amb mi. Saluda els nostres amics en la fe. Que la gràcia sigui amb tots vosaltres» (Tt 3,15).